

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник тез виступів учасників

II Всеукраїнської науково-практичної конференції

**Актуальні проблеми реформування
дошкільної та початкової освіти України
у контексті євроінтеграційних процесів
(10 грудня 2019 р.)**

Рівне – 2019

УДК 371: 378

ББК 88.3

П-86

Збірник тез виступів учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «**Актуальні проблеми реформування дошкільної та початкової освіти України у контексті євроінтеграційних процесів**» (10 грудня 2019 р.). Рівне: РВЦ МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука, 2019. 334 с.

У збірнику представлено наукові статті викладачів та студентів ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Рівненського державного гуманітарного університету, інших ЗВО та освітніх установ України, які присвячено актуальним проблемам реформування дошкільної та початкової освіти в контексті євроінтеграційних процесів.

Відповідальність за якість оформлення тез і цитування джерел несуть автори та наукові керівники.

Організатори конференції:

д. пед. н., проф. **Дем'янчук Анатолій Степанович**, ректор ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

к. пед. н., доцент **Пагута Тамара Іванівна**, директор Інституту педагогічної освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

д. пед. н., проф. **Красовська Ольга Олександрівна**, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

д. пед. н., проф. **Сойчук Руслана Леонідівна**, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

д. пед. н., проф. **Пріма Раїса Миколаївна**, завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти Східноукраїнського національного університету імені Лесі Українки;

к. пед. н., доцент **Мельничук Лілія Борисівна**, завідувач кафедри педагогіки Інституту педагогічної освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

д. пед. н., проф. **Шевців Зоя Михайлівна**, професор кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

к. пед. н., доцент **Яковишина Тетяна В'ячеславівна**, доцент кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету.

© Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. акад. С. Дем'янчука, 2019

ЗМІСТ

Секція 1. Спадщина В. Сухомлинського в контексті пріоритетів освіти XXI століття.....	8
--	----------

Зубик З. М. Спадщина В. Сухомлинського в контексті пріоритетів освіти XXI ст.....	8
Остапйовська Т. П. Використання педагогіки партнерства у педагогічному досвіді В.О.Сухомлинського.....	11
Твердун Ю. О. Шанобливе ставлення до людей учнів початкової ланки як одна із якостей вихованості.....	15
Якобюк Д. М. Особливості навчально-виховної роботи в авторській школі Василя Сухомлинського.....	21
Янчук О. О. Дзеркало Нової української школи в надбаннях В. О. Сухомлинського.....	25

Секція 2. Дошкільна освіта в Україні: перспективи та проблеми реформування.....	28
--	-----------

Арендарчук Н. А. Пошуково-дослідницька діяльність дошкільників в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.....	28
Бубін А. О. Педагогічна концепція Фрідріха Фребеля.....	33
Іванова В. В. Моделі організації сучасної дошкільної освіти у системі неперервної освіти у країнах європейського союзу.....	36
Іванова Н. В. Топос дошкільної освіти в духовно-онтологічних стратегіях мислення.....	40
Корицька Т. Р. Етичне вчення німецького філософа й педагога Й. Гербарта.....	43

Секція 3. Нова українська школа: нові підходи, методики, технології. Інклюзивна освіта.....	46
--	-----------

Віннік І., Буднік С. Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи засобами проєктної діяльності.....	46
Горбняк О. М. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до професійної діяльності в умовах інклюзії закладу загальної середньої освіти.....	50
Гроховчук І. М. Організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи в навчально-виховному комплексі.....	54
Демидюк Н. В. Інклюзивне освітнє середовище як умова забезпечення рівного доступу до навчання в Новій українській школі.....	58
Дерев'янюк Н. З. Проблема розвитку просоціальної поведінки в умовах інклюзивного освітнього середовища.....	62

Жакун І. І. Проблеми інклюзивного навчання та шляхи їх вирішення.....	65
Засєкіна І. А. Формування пізнавальної активності учнів молодшого шкільного віку засобами інтегрованого навчання.....	69
Кизицька А. В. Використання педагогічних програмних засобів для початкової школи.....	72
Ковальчук М. В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до проведення спостережень за змінами в природі.....	76
Красовська О. О. Технології формування мистецької компетентності учнів молодшого шкільного віку в інноваційному середовищі Нової української школи.....	80
Мисько І. П. Дидактичні засади підготовки майбутніх вчителів початкової школи до професійної діяльності в освітньому середовищі Нової української школи.....	85
Остапівська І. І. Інформаційна діяльність учителя початкової школи відповідно до концепції Нової української школи.....	90
Петрук О. М., Соїко І. М., Теоретичні основи формування мовленнєвої компетентності та культури мовлення вчителя Нової української школи.....	93
Пилипчук Т. Л. Педагогічні умови формування інклюзивної компетентності майбутнього вчителя початкової школи у закладі вищої освіти.....	96
Попова А. В. Організація освітнього середовища на пріоритеті дитиноцентризму.....	100
Реверська О. М. Стан та перспективи впровадження інклюзивної освіти в Україні.....	104
Рославець Р. М., Махновець Н. В. Формування цілісного сприйняття природи в теорії і практиці початкової освіти.....	108
Усач К. А. Самоствердження особистості як психолого-педагогічна проблема.....	112
Фридрих А. І. Особливості навчання першокласників в контексті Нової української школи.....	115
Хом'як О. А. Технології формування соціальної та громадянської компетентностей молодших школярів.....	119
Шевців З. М. Комплексний підхід до організації освітнього процесу учнів з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти.....	125
Секція 4. Інтеграція професійної освіти України до європейського та світового освітнього простору.....	129
Колдун Д. О. Інноваційні технології в умовах сучасного освітнього середовища.....	129
Марчук О. О. Використання інтернет-матеріалів під час вивчення волинського шкільництва XIX – першої половини XX ст. у закладах вищої освіти.....	133

Мішак Е. В., Велінець П. В., Сотник Ж. Г. Українська козацька система виховання як феномен української етнопедагогіки.....	136
Потапчук Ю. В. Педагогічна майстерність як важлива складова сучасного вчителя початкової школи.....	140
Швед В. В. Використання навчальних комплексів Oxford University Press у початковій та середній школі.....	144
Шкабаріна М. А. Методичні рекомендації щодо розвитку педагогічної креативності майбутніх учителів.....	148

Секція 5. Світові тенденції організації професійної підготовки конкурентноздатного фахівця педагогічного профілю.....152

Берладин О. Б. До питання розширення змісту професійної підготовки майбутнього вчителя англійської мови для початкової школи.....	152
Вітюк В. В. Індивідуальна науково-дослідницька діяльність студентів закладів вищої освіти як одна із форм якісної лінгводидактичної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.....	155
Дембіцька М. І. Реформування змісту початкової освіти в провідних країнах світу в XXI столітті.....	158
Пріма Д. А. Формування ціннісно-сислової основи професійної позиції майбутнього вчителя початкової школи.....	162
Пріма Р. М. До питання формування професійної мобільності майбутнього вчителя початкової школи: вітчизняний і закордонний досвід.....	166

Секція 6. Реалізація компетентісно-контекстного підходу в умовах модернізації системи професійної педагогічної підготовки.....169

Білак М. В. Методичні особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на засадах компетентісного освітнього процесу.....	169
Борова В. Є. Поняття «фонематичного слуху» в контексті сучасної педагогічної діагностики його розвитку.....	176
Гаврілова А. П. Сутність інноваційної діяльності як особливої моделі педагогічної взаємодії у процесі професійної підготовки вихователів закладів дошкільної освіти.....	180
Гулюк С. О. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів.....	183
Карпова О. О. Використання ігрових технологій на уроках математики у початкових класах.....	186
Комарницька Н. М. Когнітивний компонент технології формування професійної спрямованості особистості майбутніх педагогів.....	192
Лужицька М. М. Сучасні тенденції теорії і практики професійної підготовки вчителя початкової школи у галузі мистецької освіти в XX – XXI столітті.....	196

Мариніна І. В. Формування готовності вчителів початкової школи до впровадження гендерного підходу.....	203
Миськова Н. М. Основні тенденції розвитку сучасної математичної підготовки майбутніх учителів початкових класів.....	207
Овдійчук В. А. Особливості підготовки майбутніх учителів до розвитку критичного мислення молодших школярів під час вивчення інформатики.....	210
Чосік Л. Я. Розвиток професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи у процесі викладання курсу «Методика навчання математичної освітньої галузі».....	213
Яковшина Т. В. Творча активність як показник готовності майбутніх учителів до професійної діяльності.....	217

Секція 7. Інноваційне проектування освітнього середовища в сучасному закладі дошкільної освіти і початковій школі.....

Ващук А. С. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільників.....	222
Волинець Ю. М. Спостереження як основний метод ознайомлення дошкільників з природою.....	226
Габор В. А. Методика розвитку мовленнєвих творчих здібностей дошкільників засобами ігор-фантазувань.....	230
Замелюк М. І., Оксенчук Т. В., Міліщук С. О. Особливості розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку з «дарами» Фребеля.....	233
Калитяк А. Теоретичний аспект формування медіаграмотності молодших школярів.....	236
Карпів І. Є. Уявлення про час як складова розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку.....	239
Коломис А. І. Підготовка майбутніх учителів до організації освітнього середовища сучасної початкової школи.....	243
Кревська А. О. Вплив образотворчого мистецтва на розвиток художньо-творчої активності дітей дошкільного віку.....	246
Кревська А. О. Формування художньо-творчої активності дітей старшого дошкільного віку шляхом ознайомлення з косівським розписом.....	248
Кулініч Ю. А. Використання лінгводидактичної спадщини Софії Русової у фаховій підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	251
Кущева Ю. О. Формування здорового способу життя дітей дошкільного віку засобами фізичної культури.....	257
Максимчук Н. С., Максимчук Д. А. Теоретико-методична модель підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством.....	261

Маленька Н. В. Використання елементів дуальної освіти у процесі підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дошкільників з професіями дорослих.....	265
Мельничук Л. Б. Критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах інноваційного освітнього середовища.....	270
Нодь Є. Б. Формування математичної компетенції дітей дошкільного віку на сучасному етапі.....	275
Овдіюк М. І. Дидактичні особливості організації освітнього процесу в умовах різновікової групи закладу дошкільної освіти.....	278
Пагута Т. І. Формування мовленнєвої компетенції дошкільників на заняттях з логіко-математичного розвитку.....	282
Попадинець Н. В. Професійна підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів у галузі художньо-естетичного виховання засобами технологій контекстного навчання.....	286
Ткачук К. О. Використання інноваційних методик роботи з батьками в закладах дошкільної освіти.....	294
Хомич С. О. Методика проведення дидактичних ігор природничого змісту з дошкільниками різного віку.....	298
Циплюк А. М. Середовище закладу дошкільної освіти з позицій його здоров'язбережувальної спрямованості.....	302
Чернега Н. В. Особливості фізичного розвитку дітей дошкільного віку.....	307
Шило І. О. Квест технологія як засіб ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.....	312
Ярошук Р. В. Інноваційне освітнє середовище як психолого-педагогічна проблема.....	316
Ясковець В. В. Педагогічна техніка як складова педагогічної майстерності вчителя.....	320
Секція 8. Проблеми психологічного розвитку дитини.....	323
Ничипорук Л. Ю. Розвиток емоційної сфери підлітків.....	323
Пасарюк І. Р. Підготовка дошкільнят до навчання в школі.....	326
Сосновська І. Ю. Причини агресивної поведінки підлітків.....	330

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Просоціальна поведінка за дослідженнями вчених формується в дошкільному і молодшому шкільному віці і продовжує розвиватися в дитинстві, підлітковому і юнацькому віці. Подальші прояви просоціальної поведінки мають сталий, сформований характер, тобто співвідносяться з усталеними життєвими цінностями особистості. Саме тому перед закладами освіти і батьками та іншими соціальними інститутами стоїть завдання формування та розвитку просоціальної поведінки всіх учасників процесу виховання та навчання. Формування просоціальності потрібно здійснювати з дошкільного віку, однак залишаються проблема дослідження потенціалу освітнього інклюзивного середовища для розвитку просоціальності, яке відрізняється від традиційного принципами, підходами, методами і прийомами роботи.

Проблемі розвитку просоціальної поведінки присвячено багато наукових досліджень. Зокрема її розглядали вітчизняні і зарубіжні дослідники, такі як К. Абульханова-Славська, В. Абраменкова, С. Адлер, Дж. Бендор, Б. Братусь, Ф. Василюк, Дж. Вотсон, П. Кропоткін, Н. В. Корчакова, В. Куницина, О. Леонтєв, А. Маслоу, Р. В. Павелків, С. Рубінштейн, В. Русалов, В. Ядов, І. Ялом та інші.

Загальні теоретичні та практичні аспекти інклюзивної освіти та навчання дітей з особливими освітніми потребами було досліджено Л. Будяк, А. Колупаєвою, Л. Коргун, Н. Тепловою, Т. Соловійовою, І. Макаренко, С. Іноземцевою, Є. Ісаєвою, О. Василенко та ін. Однак, незважаючи на низку досліджень, залишається нерозглянутою проблема потенціалу інклюзивного освітнього середовища для розвитку просоціальної поведінки різних вікових груп дітей.

«Інклюзія» в буквальному розумінні означає (англ. *inclusion* – включення, франц. *inclusif* – включаючий в себе, лат. *include* – заключаю, включаю) – процес реального включення всіх громадян, які мають труднощі у психофізичному розвитку, в активне суспільне життя [2]. Тобто усі діти, незалежно від їхніх можливостей долучаються до освітнього процесу і займають позицію її безпосереднього учасника.

У посібнику «Індекс інклюзії» зазначають, що існує вужче й ширше розуміння інклюзивної освіти. Вужче розуміння інклюзії – це «включення» дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю в загальноосвітні заклади освіти. Ширше розуміння інклюзивної освіти полягає в позитивному ставленні до багатоманітності учнів, цінуванні та врахуванні відмінностей кожного учня [4].

Ці погляди об'єднує у собі поняття *інклюзивне освітнє середовище*. Воно трактується як сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей [4]. Успішне впровадження інклюзивної освіти не можливе без урахування та дотримання основних принципів. Вони полягають у тому, що:

- усі діти мають навчатися разом у всіх випадках, коли це можливо, попри певні труднощі чи відмінності, що існують між ними;

- заклади освіти мають: визнавати і враховувати різні потреби дітей, узгоджуючи різні види і темп навчання; забезпечити якісну освіту для всіх, розробивши відповідні освітні програми, стратегії викладання, використовуючи ресурси та партнерські зв'язки зі своїми громадами;

- діти з особливими освітніми потребами мають отримувати додаткову допомогу, яка сприяє забезпеченню успішності процесу навчання;

- інклюзивні заклади формують солідарність, співучасть, взаємоповагу, розуміння між дітьми з особливими освітніми потребами та їхніми ровесниками.

Інклюзивна освіта включає визнання рівної цінності для суспільства всіх дітей і педагогічних працівників, а також:

- підвищення ступеня участі дітей в освітньому процесі й заходах поза закладом освіти та одночасне зниження рівня ізоляваності окремих дітей;

- зміни в політиці закладу освіти, практиці та культурі з метою приведення їх у відповідність з різноманітними потребами дітей, які навчаються в закладі освіти;

- подолання бар'єрів на шляху отримання якісної освіти та соціалізації всіх дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами;

- аналіз і вивчення можливостей подолання бар'єрів і покращення доступності закладів освіти для окремих категорій дітей;

- переконання, що відмінності між дітьми – це ресурс, що сприяє педагогічному процесу, а не перешкоди, які необхідно долати;

- визнання прав дітей на отримання освіти у закладах освіти, розташованих за місцем проживання;

- визнання ролі закладів освіти не тільки в підвищенні академічних показників дітей, а й у розвитку місцевих громад;

- розвиток партнерських відносин між закладами освіти і місцевими громадами [1].

Насправді, усі заклади системи дошкільної, загальної середньої, професійної та вищої освіти повинні бути інклюзивними, тобто забезпечувати максимальну участь в освітньому процесі для всіх його учасників, у тому числі для дітей/осіб з особливими потребами. Оскільки в Україні інклюзивна освіта все ще знаходиться на етапі свого становлення, інклюзивними навчальними закладами називають ті, в яких навчаються діти з порушеннями розвитку в інклюзивних групах/класах [3, с. 11]. Тобто,

проблема впровадження інклюзивної освіти залишається все ще актуальною і потребує механізмів її впровадження та подальшого розвитку.

У цьому контексті актуальною залишається проблема закладення основ та розвитку просоціальної поведінки. За традиційним тлумаченням просоціальна поведінка – це система дій та вчинків особистості, зумовлена свідомим прийняттям соціально значущих норм і цінностей, умінням конструктивно вирішувати міжособистісні та групові суперечності, несприйнятливостю до ризикованих способів полісуб'єктних взаємодій, здатністю до самореалізації у різних видах соціально значущої діяльності [5, с. 13].

Просоціальна поведінка особистості передбачає співчуття, емпатію до ближнього, здатність допомогти іншому. Вона здійснюються з метою допомоги на користь соціальних спільнот. Ця поведінка також передбачає отримання користі допомагаючим, що відрізняє її від альтруїстичної поведінки (тобто безкорисливої).

Просоціальна поведінка має різні форми вияву, це може біти і звичайна допомога, і співпраця, заступництво, ділення власним добром та інші види людської співпраці, що направлені на покращення загального добробуту іншого.

Отже, проведений теоретичний аналіз наукових досліджень дозволяє стверджувати, що інклюзивне освітнє середовище володіє потужним потенціалом для розвитку особистісних якостей усіх учасників освітнього процесу, це пов'язано, насамперед, із закладеними принципами толерантності та емпатійності самої системи інклюзивної освіти. Дотримання принципів інклюзивності дозволяє стверджувати, що створена атмосфера сприяє вихованню співчуття, соціальної компетентності, гуманності, а тому в умовах інклюзивного навчання діти зі звичайними потребами вчать допомагати іншим, бути співчутливими, заступатись, тим самим розвивають просоціальність.

Список використаних джерел

1. Горбенко І. Як створити інклюзивне середовище у закладі освіти. URL: <http://d-grand.com/inforaciiny-portal/iak-stvoriti-inkluzivne-seredovishche-u-zakladi-osviti>
2. Дефектологічний словник: навчальний посібник / за ред. В. І. Бондаря, В. М. Синьова. К. : «МП Леся», 2011. 528 с.
3. Інклюзивна освіта від А до Я: порадник для педагогів і батьків / укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016. 68 с.
4. Тоні Бут Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб.; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.
5. Формування просоціальної поведінки учнів в умовах превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу: монографія / за заг. ред. Кириченко В. І. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2016. 244 с.